

Верховний
Суд

ОГЛЯД
судової практики
Касаційного адміністративного суду
у складі Верховного Суду
(актуальна практика)

Рішення, внесені до ЄДРСР,
за жовтень 2024 року

ЗМІСТ

1.	СПРАВИ, РОЗГЛЯНУТІ СУДОВОЮ ПАЛАТОЮ З РОЗГЛЯДУ СПРАВ ЩОДО ПОДАТКІВ, ЗБОРІВ ТА ІНШИХ ОБОВ'ЯЗКОВИХ ПЛАТЕЖІВ	4
1.1.	Оподаткування	4
1.1.1.	Про наслідки скасування реєстрації реєстраторів розрахункових операцій	4
1.1.2.	Про умови виплати бюджетної дотації сільськогосподарським товаровиробникам	5
1.1.3.	Про дотримання процедури проведення документальної позапланової невіізної перевірки	7
1.1.4.	Про чинність податкової вимоги, прийнятої до подання уточнюючої декларації про зменшення податкового зобов'язання	8
1.2.	Митна справа	10
1.2.1.	Про коригування митної вартості товарів	10
2.	СПРАВИ, РОЗГЛЯНУТІ СУДОВОЮ ПАЛАТОЮ З РОЗГЛЯДУ СПРАВ ЩОДО ЗАХИСТУ СОЦІАЛЬНИХ ПРАВ	11
2.1.	Про право на перехід на пенсію за віком на загальних підставах у разі первинного призначення пенсії за віком на пільгових умовах	11
2.2.	Про відсутність права в керівника органу державного архітектурно-будівельного контролю делегувати повноваження щодо накладення штрафу	13
2.3.	Про відсутність підстав для видачі довідки про розмір грошового забезпечення для перерахунку пенсії за вислугу років поновленій на службі особі	15
2.4.	Про підстави для відмови в перереєстрації лікарського засобу	17
2.5.	Про протиправність обмеження права члена сім'ї загиблого військовослужбовця на призначення й виплату одноразової грошової допомоги через невизначеність статусу інших осіб, які претендують на таку виплату (зокрема, цивільної дружини)	19
2.6.	Про право дітей, потерпілих від Чорнобильської катастрофи, яким призначена пенсія у зв'язку із втратою годувальника, на отримання доплати до пенсії	22

3.	СПРАВИ, РОЗГЛЯНУТІ СУДОВОЮ ПАЛАТОЮ З РОЗГЛЯДУ СПРАВ ЩОДО ВИБОРЧОГО ПРОЦЕСУ ТА РЕФЕРЕНДУМУ, А ТАКОЖ ЗАХИСТУ ПОЛІТИЧНИХ ПРАВ ГРОМАДЯН	24
3.1.	Про відсутність підстав надання відстрочки від призову на військову службу під час мобілізації вітчиму, який виховує дитину з інвалідністю	24
3.2.	Про порядок обчислення строку перебування особи на посаді ректора університету	26
3.3.	Про незалежність права військовослужбовця на нарахування та виплату додаткової винагороди від виконання військовою частиною формальних процедур реалізації такого права	29
4.	ПРОЦЕСУАЛЬНІ ПИТАННЯ	31
4.1.	Про підсудність спору стосовно оскарження дій ТЦК та СП щодо виготовлення і вручення повістки	31

1. СПРАВИ, РОЗГЛЯНУТІ СУДОВОЮ ПАЛАТОЮ З РОЗГЛЯДУ СПРАВ ЩОДО ПОДАТКІВ, ЗБОРІВ ТА ІНШИХ ОБОВ'ЯЗКОВИХ ПЛАТЕЖІВ

1.1. Оподаткування

1.1.1. Про наслідки скасування реєстрації реєстраторів розрахункових операцій

Згідно з вимогами законодавства суб'єкти господарювання зобов'язані здійснювати розрахункові операції лише через зареєстровані та опломбовані реєстратори розрахункових операцій, скасування реєстрації яких унеможливує їх використання, внаслідок чого документи, видані на такому реєстраторі, не мають юридичної сили та є недійсними відповідно до вимог Закону України «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг»

02 жовтня 2024 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Головного управління ДПС у Запорізькій області, утвореного на правах відокремленого підрозділу ДПС України, на постанову Третього апеляційного адміністративного суду від 24 липня 2024 року у справі № 280/9850/23 за адміністративним позовом Товариства з обмеженою відповідальністю «Бізнес Фактор Компані» до Головного управління ДПС у Запорізькій області про визнання протиправним і скасування податкового повідомлення-рішення в частині нарахованих фінансових санкцій.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Контрольний орган під час проведення фактичної перевірки господарської одиниці платника виявив порушення положень Закону України від 06 липня 1995 року № 265/95-ВР «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг» щодо проведення з 04 травня по 15 червня 2022 року операцій через незареєстрований реєстратор розрахункових операцій, реєстрація якого у встановленому порядку була скасована з огляду на закінчення строку експлуатації, про що платник був повідомлений через електронний кабінет шляхом розміщення відповідної довідки. На підставі акта перевірки було прийняте податкове повідомлення-рішення про накладення штрафу, що відповідає 150 % вартості товарів, проданих з порушеннями. Платник стверджував, що оскаржуване податкове повідомлення-рішення було прийнято безпідставно, оскільки використання вказаного реєстратора після закінчення строку його експлуатації було спричинене умовами воєнного стану, коли більшість працівників були евакуйовані або перебували у відпустках.

Запорізький окружний адміністративний суд рішенням від 15 квітня 2024 року відмовив у задоволенні позову, підтвердивши факт використання реєстратора

розрахункових операцій після скасування його реєстрації. На переконання суду першої інстанції, контрольний орган довів порушення товариством пункту 1 статті 3 Закону України «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг».

Третій апеляційний адміністративний суд скасував рішення суду першої інстанції, задовольнивши позов та визнавши незаконним нарахування штрафу. Суд апеляційної інстанції вказав, що реєстратор розрахункових операцій виконував усі свої функції, передавав фіскальні дані до сервера, попри скасовану реєстрацію, що вказувало на коректну роботу пристрою. Суд дійшов висновку, що рішення контрольного органу порушило баланс між правами платника та метою санкцій.

Верховний Суд скасував оскаржуване судове рішення та залишив без змін рішення суду першої інстанції.

ОЦІНКА СУДУ

Ураховуючи вимоги Закону України «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг», суб'єкти господарювання зобов'язані створювати відповідні розрахункові документи в паперовій та/або електронній формі, а також проводити розрахункові операції лише через зареєстровані, опломбовані та переведені у фіскальний режим роботи реєстратори розрахункових операцій.

Попередження платника про виведення реєстратора розрахункових операцій з експлуатації не впливає на обов'язок контрольного органу скасувати реєстрацію не пізніше двох робочих днів із дня настання терміну виведення такого реєстратора з експлуатації.

Скасування реєстрації реєстратора розрахункових операцій зумовлює незаконність його подальшого використання для здійснення розрахункових операцій, а також недійсність видрукованих на ньому документів. Попри технічний стан таких реєстраторів, факт відсутності реєстрації підтверджує порушення законодавства.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 2 жовтня 2024 року у справі № 280/9850/23 можна ознайомитися за посиланням: <https://reestr.court.gov.ua/Review/122039375>.

1.1.2. Про умови виплати бюджетної дотації сільськогосподарським товаровиробникам

Однією з умов отримання бюджетної дотації сільськогосподарськими товаровиробниками є обов'язкове відкриття небюджетного рахунку в Казначействі за балансовим рахунком групи 375 «Інші спеціальні рахунки» в системі електронного адміністрування податку на додану вартість. Така інформація має бути доведена до відома Державної фіскальної служби України для підтвердження права на отримання дотації

09 жовтня 2024 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Державної фіскальної служби України на рішення Івано-Франківського окружного адміністративного суду від 06 серпня 2018 року та постанову Восьмого апеляційного адміністративного суду від 20 лютого 2019 року у справі № 809/891/18 за позовом Товариства з обмеженої відповідальності «Гудвеллі Україна» до Державної фіскальної служби України про визнання бездіяльності протиправною та зобов'язання вчинити дії.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Сільськогосподарське підприємство було включене до Реєстру отримувачів бюджетної дотації, дотримувалося встановленого порядку і своєчасно сплатило податкові зобов'язання. Контрольний орган наполягав, що наявність у платника заборгованості з податку на додану вартість (що виникла внаслідок самостійно виправленої помилки в податковій звітності та несвоєчасної сплати цього податкового зобов'язання) виключає право на включення до Реєстру отримувачів бюджетної дотації.

Івано-Франківський окружний адміністративний суд рішенням, залишеним без змін постановою Восьмого апеляційного адміністративного суду, задовольнив позов. Суди попередніх інстанцій дійшли висновку, що відмова контрольного органу у включенні платника до Реєстру отримувачів бюджетної дотації за жовтень 2017 року була безпідставною, зважаючи на наявність на рахунку цього платника станом на 01 грудня 2017 року достатнього залишку коштів для покриття податкових зобов'язань, а також відсутність заборгованості зі сплати податку на додану вартість.

Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а оскаржувані судові рішення – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Стаття 16-1 Закону України від 24 червня 2004 року № 1877-IV «Про державну підтримку сільського господарства України» визначає умови отримання бюджетної дотації для сільськогосподарських товаровиробників. Кабінет Міністрів України визначає порядок ведення Реєстру отримувачів бюджетної дотації та розподіл дотації, що здійснюється автоматично на основі даних цього реєстру. Аналогічні вимоги закріплені в Порядку № 83, який затверджує правила отримання дотацій у 2017 році.

Основними умовами для включення до Реєстру отримувачів бюджетної дотації є відповідність платника критеріям щодо частки сільськогосподарської продукції (не менше 75 %), відсутність податкового боргу з податку на додану вартість та виконання інших вимог, включаючи відкриття небюджетного рахунку у Казначействі за балансовим рахунком групи 375 «Інші спеціальні рахунки» в системі електронного адміністрування податку на додану вартість. Така інформація має бути доведена

до відома Державної фіскальної служби України для підтвердження права на отримання дотації.

Якщо платник дотримався всіх вимог чинного законодавства, відмова в дотації є незаконною, а також неправомірними є дії контрольного органу щодо невключення такого платника до Реєстру отримувачів бюджетної дотації.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 9 жовтня 2024 року у справі № 809/891/18 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/122199730>.

1.1.3. Про дотримання процедури проведення документальної позапланової невіізної перевірки

Незастосування тридцятиденного строку між надсиланням повідомлення і початком перевірки з питань податку на додану вартість не звільняє контролюючий орган від обов'язку належного інформування платника про проведення перевірки

23 жовтня 2024 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Головного управління ДПС у Львівській області на рішення Львівського окружного адміністративного суду від 19 грудня 2023 року та постанову Восьмого апеляційного адміністративного суду від 29 травня 2024 року у справі № 380/11112/23 за позовом фізичної особи – підприємця до Головного управління ДПС у Львівській області про визнання протиправними та скасування податкових повідомлень-рішень.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Платник звернувся до суду з позовом, оскаржуючи правомірність податкових повідомлень-рішень від 12 та 27 квітня 2023 року. Спір виник у зв'язку з проведенням документальної позапланової невіізної перевірки, яку позивач уважав незаконною, з огляду на порушення процедури її проведення та недотримання строків повідомлення. На переконання платника, наказ про перевірку і повідомлення було надіслано тільки електронними засобами без його згоди на таку форму доставки, а також за п'ять днів до початку перевірки, що унеможливило своєчасне подання пояснень і документів.

Львівський окружний адміністративний суд рішенням, залишеним без змін постановою Восьмого апеляційного адміністративного суду, задовольнив позов. Суди попередніх інстанцій дійшли висновку, що контрольний орган не довів факт належного вручення платнику копії наказу про призначення документальної позапланової невіізної перевірки та повідомлення про її проведення. Відсутність квитанцій про доставку через електронний кабінет указує на порушення вимог Податкового кодексу України, а також протиправність проведення перевірки та її результатів.

Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а оскаржувані судові рішення – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Для законності проведення документальної позапланової невіізної перевірки контрольний орган зобов'язаний повідомити платника про її початок та місце проведення, а також вручити копію наказу до початку перевірки. Невиконання цієї вимоги (зокрема, якщо документи не були надіслані через електронний кабінет і це не було підтверджено відповідною квитанцією про доставку) є підставою для визнання перевірки незаконною.

Хоча на перевірки з питань податку на додану вартість не поширюється тридцятиденний строк, установлений для документальних позапланових невіізних перевірок, контрольний орган зобов'язаний вручити платнику копію наказу та повідомлення до початку перевірки.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 23 жовтня 2024 року у справі № 380/11112/23 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/122522491>.

1.1.4. Про чинність податкової вимоги, прийнятої до подання уточнюючої декларації про зменшення податкового зобов'язання

Податкові вимоги щодо несплаченого земельного податку залишаються чинними та підлягають виконанню, якщо вони були винесені до подання платником уточнюючої декларації. Подання уточнюючої декларації на підставі звільнення від сплати податку в зонах бойових дій не має зворотної дії та не скасовує вже нарахований податковий борг

29 жовтня 2024 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Товариства з обмеженою відповідальністю «Текссил» на постанову Шостого апеляційного адміністративного суду від 07 серпня 2024 року у справі № 620/5747/23 за адміністративним позовом Товариства з обмеженою відповідальністю «Текссил» до Головного управління ДПС у Чернігівській області про визнання протиправними та скасування податкової вимоги та рішення про опис майна в податкову заставу.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Товариство, орендуючи земельну ділянку в Чернігові, було зобов'язане сплачувати земельний податок. Платник подав декларації за 2022–2023 роки із зазначенням відповідних сум, але не виконав своїх податкових зобов'язань у визначений строк. Станом на 29 березня 2023 року податковий борг товариства становив 556 137,27 грн,

що стало підставою для винесення податкової вимоги про сплату боргу та рішення про опис майна в податкову заставу.

Не погоджуючись із податковою вимогою та рішенням про опис майна, товариство звернулося до суду для їх оскарження. У червні 2023 року, після звернення до суду з позовом, товариство подало уточнену декларацію, зменшивши податкові зобов'язання у зв'язку з установленим підпунктом 69.14 пункту 69 підрозділу 10 розділу XX «Перехідні положення» Податкового кодексу України права на тимчасове звільнення від сплати податку для земель, розташованих у зонах бойових дій. Тобто позивач скористався своїм правом подати уточнюючу декларацію та зменшив податкові зобов'язання з плати за землю в загальній сумі 457 726,27 грн за податкові періоди з березня до грудня 2022 року.

Чернігівський окружний адміністративний суд частково задовольнив позов, скасувавши вимогу в частині, яка стосувалася зменшеної суми на 457 726,27 грн. Суд першої інстанції дійшов висновку, що відсутні підстави для звільнення від сплати зобов'язань із земельного податку з юридичних осіб за 2022 рік, тому податкове зобов'язання стало узгодженими та набуло статусу податкового боргу.

Шостий апеляційний адміністративний суд скасував рішення суду першої інстанції в частині задоволених позовних вимог. Суд апеляційної інстанції зазначив, що звільнення від сплати податку можливе шляхом подання уточнюючої декларації, але цей факт не впливає на вже винесену податкову вимогу.

Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а оскаржуване судове рішення – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Згідно з Податковим кодексом України платники самостійно розраховують плату за землю та подають декларації. Не сплачений у встановлений строк податковий борг підлягає фіксації як борг, з метою погашення якого платнику надсилають податкову вимогу відповідно до положень статті 59 Податкового кодексу України.

Законом України від 15 березня 2022 року № 2120-IX «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану», який набрав чинності 17 березня 2022 року, було внесено зміни до пункту 69 підрозділу 10 розділу XX «Перехідні положення» Податкового кодексу України. Відповідно до введеного підпункту 69.14 цього Кодексу платники на територіях, на яких ведуться (велися) бойові дії та які перебувають у власності або користуванні, у тому числі на умовах оренди, фізичних або юридичних осіб, можуть скоригувати зобов'язання, подавши уточнюючу декларацію.

Подання уточнюючої декларації в контексті зменшення податкових зобов'язань з плати за землю не впливає на правомірність формування оскаржуваної податкової вимоги станом на час її винесення та не є підставою для її скасування. Водночас таке

право не скасовує податкових вимог, які були винесені згідно з правилами статті 59 Податкового кодексу України до подання таких уточнюючих розрахунків.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 29 жовтня 2024 року у справі № 620/5747/23 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/122669516>.

1.2. Митна справа

1.2.1. Про коригування митної вартості товарів

Потрібно враховувати подані декларантом документи, якщо вони не містять розбіжностей. Надання актів виконаних експедитором робіт не є обов'язковим, якщо перевезення ще не завершено

15 жовтня 2024 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу фізичної особи – підприємця на постанову Другого апеляційного адміністративного суду від 16 липня 2024 року у справі № 520/6058/24 за позовом фізичної особи – підприємця до Київської митниці про визнання протиправними та скасування рішення і картки відмови в митному оформленні товарів.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Платник-покупець та компанія-нерезидент (продавець) уклали контракт на продаж товару з доставкою на умовах «Інкотермс – 2010» FOB – Тяньцзинь та оплатою через 150 днів після отримання. Платник подав митну декларацію, вказавши митну вартість згідно з контрактом, але митний орган відмовив у митному оформленні з огляду на спрацювання системи ризиків (АСАУР) і вимагав додаткові документи для підтвердження заявленої вартості. У результаті було ухвалено рішення про коригування митної вартості, яку відповідно до резервного методу було встановлено на значно вищому рівні.

Харківський окружний адміністративний суд рішенням від 02 травня 2024 року задовольнив позов. Суд першої інстанції вказав, що митний орган не обґрунтував коригування вартості і не навів пояснень щодо числових значень скоригованої вартості, а позивач надав достатні документи для підтвердження митної вартості згідно з ціною договору.

Другий апеляційний адміністративний суд скасував рішення суду першої інстанції та відмовив у задоволенні позову. Суд апеляційної інстанції дійшов висновку, що платник не підтвердив витрати на транспортування товару і не надав документів, що описують послуги експедитора, а також додаткові документи для підтвердження митної вартості протягом 80 днів після випуску товарів. Ураховуючи відсутність

необхідної інформації та неможливість використання попередніх методів, суд погодився з використанням резервного методу визначення митної вартості.

Верховний Суд задовольнив касаційну скаргу, скасувавши судові рішення суду апеляційної інстанції та залишивши чинним судові рішення суду першої інстанції.

ОЦІНКА СУДУ

Резервний метод визначення митної вартості має бути заснований на раніше визнаних митних вартостях. Якщо надані декларантом документи відповідають установленим законом вимогам і не містять розбіжностей, то відсутня необхідність повторного надання тих самих документів. Митний орган має надати належне обґрунтування для використання резервного методу, зокрема розкрити деталі щодо обсягів та умов поставки ідентичних товарів, а також навести джерела для визначення митної вартості.

Надання актів виконаних експедитором робіт не є обов'язковим на момент митного оформлення, якщо перевезення ще не завершено. Акти виконаних робіт потрібно оформлювати після завершення перевезення. Тому митний орган не може вимагати надання таких документів, які ще не були складені на момент запиту.

Відсутність банківського платіжного документа на момент декларування товару не є порушенням, якщо контракт установлює відстрочку платежу.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 15 жовтня 2024 року у справі № 520/6058/24 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/122384342>.

2. СПРАВИ, РОЗГЛЯНУТІ СУДОВОЮ ПАЛАТОЮ З РОЗГЛЯДУ СПРАВ ЩОДО ЗАХИСТУ СОЦІАЛЬНИХ ПРАВ

2.1. Про право на перехід на пенсію за віком на загальних підставах у разі первинного призначення пенсії за віком на пільгових умовах

Пільгова пенсія за віком, призначена з урахуванням положень Закону України від 5 листопада 1991 року № 1788-XII «Про пенсійне забезпечення», яка для відповідних категорій осіб передбачає не окремий вид пенсійного забезпечення, а пільгові умови для призначення пенсії за віком, які полягають у зменшенні пенсійного віку, призначається та виплачується в порядку та на умовах, визначених Законом України від 9 липня 2003 року № 1058-IV «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», а тому особи, які отримують таку пенсію, не мають права на перехід на пенсію за віком на загальних підставах відповідно до цього Закону після досягнення ними пенсійного віку

22 жовтня 2024 року Верховний Суд у складі судової палати з розгляду справ щодо захисту соціальних прав Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу особи на постанову Восьмого апеляційного адміністративного суду від 14 лютого 2024 року у справі № 300/5450/23 за її ж позовом до Головного управління Пенсійного фонду України в Івано-Франківській області про визнання протиправним та скасування рішення, зобов'язання вчинити певні дії.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

У цій справі спір виник щодо питання про наявність у позивачки, якій було призначено пенсію за віком на пільгових умовах по списку № 2 відповідно до пункту "б" статті 13 Закону України від 05 листопада 1991 року № 1788-XII «Про пенсійне забезпечення» (далі – Закон № 1788-XII), права на призначення пенсії за віком на загальних підставах із її новим обчисленням відповідно до приписів статті 40 Закону України від 09 липня 2003 року № 1058-IV «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» (далі – Закон № 1058-IV) після досягнення пенсійного віку. Позивачка, досягнувши пенсійного віку, звернулася до ГУ ПФУ із заявою про призначення вперше пенсії за віком відповідно до Закону № 1058-IV та вважала, що пенсійний орган зобов'язаний призначити їй цю пенсію із застосуванням показника середньої заробітної плати в Україні, з якої сплачено страхові внески, за три календарні роки, що передують року звернення за призначенням пенсії, а саме за 2020-2022 роки. ГУ ПФУ відмовило у призначенні пенсії за віком у зв'язку з тим, що вона вже отримує пенсію за віком, призначену на пільгових умовах за списком № 2.

Івано-Франківський окружний адміністративний суд рішенням позов задовольнив частково, визнавши право позивачки на призначення пенсії за віком відповідно до Закону № 1058-IV, оскільки вона звернулася вперше. Восьмий апеляційний адміністративний суд постановою рішенням суду першої інстанції скасував та відмовив у задоволенні позовних вимог, зазначивши, що фактично вона просить зобов'язати пенсійний орган призначити їй той самий вид пенсії – за віком, який вона вже отримує, тому підстави для повторного призначення їй такої пенсії відсутні.

Верховний Суд касаційну скаргу залишив без задоволення, постанову Восьмого апеляційного адміністративного суду – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Колегія суддів звернула увагу, що відповідно до частини першої статті 10 Закону № 1058-IV особі, яка має одночасно право на різні види пенсії (за віком, по інвалідності, у зв'язку з втратою годувальника), призначається один із цих видів пенсії за її вибором. Показник середньої заробітної плати при переведенні з одного виду пенсії, призначеної саме за Законом № 1058-IV, на інший вид пенсії має бути незмінним, тобто таким, яким він був на час призначення пенсії, передбаченої зазначеним нормативно-правовим актом.

Верховний Суд зауважив, що статтею 13 Закону № 1788-XII для відповідних категорій осіб передбачено не окремий вид пенсійного забезпечення, а пільгові умови для призначення пенсії за віком, які полягають у зменшенні пенсійного віку. Пільгова пенсія за віком, призначена з урахуванням положень Закону № 1788-XII, призначається та виплачується в порядку та на умовах, що визначені Законом № 1058-IV, а тому особи, які отримують таку пенсію, не мають права на перехід на пенсію за віком на загальних підставах відповідно до Закону № 1058-IV після досягнення ними пенсійного віку.

Відтак, судова палата дійшла висновку, що позивачка як особа, якій вже було призначено пенсію за віком на пільгових умовах, визначених статтею 13 Закону № 1788 - XII, не має права на повторне призначення того самого виду пенсії за віком на загальних підставах (після досягнення пенсійного віку) відповідно до Закону № 1058-IV із застосуванням показника середньої заробітної плати (доходу) в Україні, з якої сплачено страхові внески за три календарні роки, що передують зверненню за призначенням пенсії.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 22 жовтня 2024 року у справі № 300/5450/23 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/12252208>.

2.2. Про відсутність права в керівника органу державного архітектурно-будівельного контролю делегувати повноваження щодо накладення штрафу

Керівник органу державного архітектурно-будівельного контролю, здійснюючи повноваження виконавчого та розпорядчого характеру, має право розподілити свої обов'язки із заступником (між заступниками). Проте таке делегування не може суперечити встановленим законом процедурам реалізації заходів державного примусу компетентним органом, який безпосередньо здійснюється відповідною службою (посадовою) особою цього органу, яка в цьому випадку визначена законом, згідно із яким накладати штраф у межах та відповідно до вимог, визначених Законом України від 17 лютого 2011 року № 3038-VI «Про регулювання містобудівної діяльності», від імені органу державного архітектурно-будівельного контролю має право керівник виконавчого органу з питань державного архітектурно-будівельного контролю міської ради і таке право не може бути делеговане іншим

22 жовтня 2024 року Верховний Суд у складі судової палати з розгляду справ щодо захисту соціальних прав Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Управління державного архітектурно-будівельного контролю Одеської міської ради на рішення Одеського окружного адміністративного суду від 30 січня 2023 року та постанову П'ятого апеляційного адміністративного суду від 14 липня 2023, у справі

№ 420/3179/22 за позовом Товариства з обмеженою відповідальністю «Будпроект» про визнання протиправними та скасування рішень.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Позивач звернувся до суду з позовом про визнання протиправним та скасування: припису УДАБК, яким було висунуто вимогу про усунення порушення вимог містобудівного законодавства у термін до 14 січня 2022 року шляхом забезпечення безперешкодного доступу посадових осіб УДАБК та надання необхідних документів для проведення перевірки на об'єкті будівництва; постанови УДАБК, ухваленої заступником начальника – начальником інспекційного відділу № 1 УДАБК, якою позивача визнано винним у вчиненні правопорушення, передбаченого пунктом 2 частини шостої статті 2 Закону України від 14 жовтня 1994 року № 208/94-ВР «Про відповідальність за правопорушення у сфері містобудівної діяльності» (далі - Закон № 208/94-ВР та накладено на нього штраф. Окрім іншого позивач зазначив, що заступник начальника не є уповноваженою посадовою особою складати та підписувати оскаржувану постанову про накладення штрафу.

Одеський окружний адміністративний суд рішенням, залишеним без змін постановою П'ятого апеляційного адміністративного суду, позов задовольнив частково, зокрема визнав протиправною та скасував постанову УДАБК про накладення штрафу. Суди виходили з того, що ця постанова складена та підписана із порушенням приписів частини другої статті 3 Закону № 208/94-ВР та пункту 2 Порядку накладення штрафів за правопорушення у сфері містобудівної діяльності, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 квітня 1995 року № 244 у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 02 жовтня 2023 року № 735 (далі – Порядок № 244), оскільки накладати штрафи в межах та відповідно до вимог, визначених Законом України від 17 лютого 2011 року № 3038-VI «Про регулювання містобудівної діяльності» (далі - Закон № 3038 - VI), від імені виконавчих органів з питань державного архітектурно-будівельного контролю міських рад має право виключно керівник виконавчого органу з питань державного архітектурно-будівельного контролю міської ради.

Верховний Суд касаційну скаргу залишив без задоволення, рішення судів першої та апеляційної інстанцій – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Колегія суддів зауважила, що ключовим у цій справі було питання про наявність (відсутність) повноважень у заступника начальника управління - начальника інспекційного відділу № 1 УДАБК накладати штрафи за правопорушення у сфері містобудівної діяльності в межах та відповідно до вимог, визначених Законом № 3038 - VI, статтею 3 Закону № 208/94-ВР та пунктом 2 Порядку № 244.

Застосовуючи історичний спосіб тлумачення змісту норм права, якими регламентовано право на здійснення державно-владних повноважень у сфері державного архітектурно-будівельного шляхом реалізації заходів державною примусу,

судова палата дійшла висновку про те, що після передачі органам місцевого самоврядування функції (делегування повноважень) у сфері містобудівної діяльності, законодавець чітко визначив якій посадовій особі виконавчого органу місцевого самоврядування надано право накладати штраф в межах та відповідно до вимог, визначених Законом № 3038-VI без можливості керівника органу уповноважувати інших посадових осіб на цю функцію (наступне делегування повноважень в межах одного органу місцевого самоврядування).

При цьому Верховний Суд не заперечує право керівника органу державного архітектурно-будівельного контролю, здійснюючи повноваження виконавчого та розпорядчого характеру, розподілити свої обов'язки із заступником (між заступниками), проте таке делегування не може суперечити установленим законом процедурам реалізації заходів державною примусу компетентним органом, який безпосередньо здійснюється відповідною службою (посадовою) особою цього органу, яка в цьому випадку визначена законом, згідно із яким накладати штраф в межах та відповідно до вимог, визначених Законом № 3038-VI, від імені органу державного архітектурно-будівельного контролю має право керівник виконавчого органу з питань державного архітектурно-будівельного контролю міської ради і таке право не може бути делеговане іншим.

З урахуванням наведеного, Верховний Суд виснував про відсутність повноважень у заступника керівника виконавчого органу з питань державного архітектурно-будівельного контролю сільських, селищних, міських рад в межах наказу про розподіл функціональних обов'язків та посадової інструкції накладати штрафи за правопорушення у сфері містобудівної діяльності в межах та відповідно до вимог, визначених Законом № 3038-VI, через делегування йому такої функції керівником цього органу на підставі внутрішнього розпорядчого акта (наказу про розподіл функціональних обов'язків та/або посадової інструкції).

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 22 жовтня 2024 року у справі № 420/3179/22 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/122522345>.

2.3. Про відсутність підстав для видачі довідки про розмір грошового забезпечення для перерахунку пенсії за вислугу років поновленій на службі особі

Право на пенсію за вислугу років виникає в особи лише після звільнення зі служби, тобто особа або продовжує працювати, або отримує пенсію за вислугу років. Перерахунку підлягають лише вже призначені пенсії, отже видати довідку для перерахунку пенсії можливо лише за умови перебування особи на пенсії за вислугу років.

02 жовтня 2024 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу ОСОБА_1 на рішення Дніпропетровського окружного адміністративного суду від 15 грудня 2022 року та постанову Третього апеляційного адміністративного суду від 20 квітня 2023 року у справі № 160/16303/22 за позовом ОСОБА_1 до Державної установи «Територіальне медичне об'єднання Міністерства внутрішніх справ України по Дніпропетровській області» про визнання протиправними дій щодо відмови у підготовці та наданні до Головного управління Пенсійного фонду України в Дніпропетровській області нової довідки про розмір грошового забезпечення для перерахунку пенсії станом на листопад 2019 року.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Позивач з 4 листопада 2014 року звільнений з органів внутрішніх справ. Вважаючи своє звільнення незаконним позивач оскаржив його в суді. З 2 березня 2014 року позивачу призначено пенсію за вислугу років відповідно до Закону України від 9 квітня 1992 року № 2262-XII «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» (далі – Закон № 2262-XII). На виконання судового рішення у справі № 804/19760/14 з 5 листопада 2014 року позивача поновлено на службі в органах внутрішніх справ. 1 березня 2021 року наказом Головного управління Міністерства внутрішніх справ України в Дніпропетровській області позивача звільнено у запас Збройних Сил України і йому повторно була призначена пенсія за вислугу років з 1 березня 2021 року. Після призначення пенсії позивач звернувся до відповідача з заявою, в якій просив виготовити нову довідку про розмір грошового забезпечення з обов'язковим включенням до розміру грошового забезпечення середнього розміру надбавки за специфічні умови праці поліцейського за прирівняною посадою станом на листопад 2019 року, але отримав відмову.

Рішенням окружного адміністративного суду, залишеним без змін постановою апеляційного адміністративного суду у задоволенні позову відмовлено. Суди виходили з того, що з моменту поновлення на посаді органах внутрішніх справ (5 листопада 2014 року) позивач фактично працював, а пенсія за вислугу років позивачу була призначена з 1 березня 2021 року. Відповідач правомірно відмовив позивачу у виготовленні оновленої довідки про розмір грошового забезпечення станом на 1 грудня 2019 року, оскільки станом на цю дату позивач проходив службу у Міністерстві внутрішніх справ України та не міг отримувати пенсію за вислугу років згідно з Законом № 2262-XII.

Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а рішення судів попередніх інстанцій без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Право на пенсію за вислугу років виникає у особи лише після звільнення зі служби, тобто особа або продовжує працювати або отримує пенсію за вислугу років.

Перерахунку підлягають лише вже призначені пенсії, отже видати довідку для перерахунку пенсії можливо лише за умови перебування позивача на пенсії за вислугу років.

Позивач станом на листопад 2019 рік фактично проходив службу у Міністерстві внутрішніх справ України, хоча і перебував у вимушеному прогулі, та не міг отримувати пенсію за вислугу років згідно Закону № 2262-XII. Отже, відмова територіального медичного об'єднання у видачі позивачу довідки станом на листопад 2019 року є обґрунтованою.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 2 жовтня 2024 року у справі № 160/16303/22 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/122039284>.

2.4. Про підстави для відмови в перереєстрації лікарського засобу

Оскільки Закон України від 4 квітня 1996 року № 123/96-ВР «Про лікарські засоби» окремо не передбачає підстави для відмови в державній перереєстрації лікарського засобу, то такі підстави є спільними як для реєстрації, так і для перереєстрації лікарського засобу

03 жовтня 2024 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Відкритого акціонерного товариства «Хімічний завод «Ріхтер Гедеон» на постанову Шостого апеляційного адміністративного суду від 13 квітня 2021 року та касаційні скарги Міністерства охорони здоров'я України та державного підприємства «Державний експертний центр Міністерства охорони здоров'я України» на рішення Окружного адміністративного суду міста Києва від 24 грудня 2020 року та постанову Шостого апеляційного адміністративного суду від 13 квітня 2021 року у справі № 640/12792/19 за позовом відкритого акціонерного товариства «Хімічний Завод «Ріхтер Гедеон» до Міністерства охорони здоров'я України, державного підприємства «Державний експертний центр Міністерства охорони здоров'я України», третя особа без самостійних вимог на предмет спору: публічне акціонерне товариство «Фармак» про визнання протиправним і скасування наказу Міністерства охорони здоров'я України в частині відмови у державній перереєстрації лікарського засобу.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Позивач є виробником лікарського засобу «Мідокалм». На момент першої реєстрації лікарський засіб був визнаний таким, що відповідає усім вимогам до безпеки та ефективності. У 2017 році позивачем розпочато процедуру перереєстрації вказаного лікарського засобу. Згідно витягу з протоколу засідання

науково-експертної ради Державного експертного центру Міністерства охорони здоров'я України ухвалено не рекомендувати лікарський засіб «Мідокалм» до перереєстрації на підставі того, що протягом терміну дії реєстраційного посвідчення не було проведено випробувань з доведення ефективності. Наказом відповідача у державній перереєстрації лікарського засобу «Мідокалм» відмовлено.

Рішенням окружного адміністративного суду позов задоволено. Суд першої інстанції, з висновками якого в цій частині погодився суд апеляційної інстанції, виходив з того, що державне підприємство «Державний експертний центр Міністерства охорони здоров'я України» міг не рекомендувати, а Міністерство охорони здоров'я України відмовити у державній перереєстрації лікарського засобу «Мідокалм» виключно з посиланням на встановлення шкідливості лікарського засобу для здоров'я людини. Натомість, відповідачі вжили інші формулювання і підстави, відступивши від встановлених вимог без будь-яких на те законних підстав, та вдавшись до оцінки ефективності лікарського засобу «Мідокалм» під час процедури його державної перереєстрації.

Також суди виходили з того, що пунктом 14 розділу IV Порядку проведення експертизи реєстраційних матеріалів на лікарські засоби, що подаються на державну реєстрацію (перереєстрацію), а також експертизи матеріалів про внесення змін до реєстраційних матеріалів протягом дії реєстраційного посвідчення, затвердженого наказом Міністерства охорони здоров'я України від 26 серпня 2005 № 426 (далі – Порядок № 426), передбачена підстава для відмови у перереєстрації - переважання ризику від застосування лікарського засобу над очікуваною користю, натомість Міністерством охорони здоров'я України фактично відмовлено позивачу у перереєстрації лікарського засобу з підстав не проведення випробувань з доведення ефективності.

Постановою Шостого апеляційного адміністративного суду рішення суду першої інстанції в частині задоволення позовних вимог про зобов'язання Міністерства охорони здоров'я України видати наказ про державну перереєстрацію (на необмежений термін) та внести до Державного реєстру лікарських засобів України лікарський засіб «Мідокалм», розчин для ін'єкцій, по 1 мл в ампулі, по 5 ампул у картонній упаковці - скасовано. Прийнято в цій частині нове рішення, яким зобов'язано Міністерство охорони здоров'я України розглянути питання щодо державної перереєстрації лікарського засобу «Мідокалм», розчин для ін'єкцій, по 1 мл в ампулі, по 5 ампул у картонній упаковці. В іншій частині рішення суду першої інстанції залишено без змін.

Верховний Суд задовольнив касаційні скарги Міністерства охорони здоров'я України та державного підприємства «Державний експертний центр Міністерства охорони здоров'я України», скасував рішення судів попередніх інстанцій та ухвалив нове рішення – про відмову в задоволенні позову.

ОЦІНКА СУДУ

Верховний Суд зазначив, що покликання судів попередніх інстанцій на невідповідність зазначених відповідачем підстав прийняття оскаржуваного наказу змісту пункту 14 Порядку № 426 є безпідставним, оскільки цим пунктом передбачено умови, за яких лікарський засіб не може бути рекомендований (а не відмовлено в перереєстрації) Центром до перереєстрації.

При цьому, сам Порядок № 426 врегульовує процедуру експертизи реєстраційних матеріалів на лікарські засоби, що подаються на державну реєстрацію (перереєстрацію) лікарських засобів.

Натомість, предметом оскарження у цій справі є не рекомендації Центру, а рішення Міністерства охорони здоров'я України про відмову у перереєстрації лікарського засобу, підстави якої передбачено статтею 9 Закону України від 4 квітня 1996 року № 123/96-ВР «Про лікарські засоби» та Порядком державної реєстрації (перереєстрації) лікарських засобів, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 26 травня 2005 року № 376, яким врегульовано процедуру реєстрації (перереєстрації) лікарських засобів.

Крім того, відповідно до статті 9 Закону № 123/96-ВР рішення про відмову у державній реєстрації лікарського засобу приймається, якщо не підтверджуються висновки щодо його ефективності та безпечності. Оскільки Закон № 123/96-ВР окремо не передбачає підстави для відмови у державній перереєстрації лікарського засобу, то такі підстави є спільними як для реєстрації, так і для перереєстрації лікарського засобу.

Таким чином, визначення пунктом 14 Порядку № 426 в якості підстави для відмови у перереєстрації лікарського засобу встановлення його шкідливості (безпечності) не означає, що до перереєстрації слід рекомендувати лікарський засіб, ефективність якого шляхом проведення випробувань не підтверджена.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 3 жовтня 2024 року у справі № 640/12792/19 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/122098055>.

2.5. Про протиправність обмеження права члена сім'ї загиблого військовослужбовця на призначення й виплату одноразової грошової допомоги через невизначеність статусу інших осіб, які претендують на таку виплату (зокрема, цивільної дружини)

Чинним законодавством не передбачено механізму резервування половини (частини) одноразової грошової допомоги за особою з непідтвердженим соціально-правовим статусом, необхідним для можливості реалізації права у сфері соціального забезпечення (права на призначення та отримання одноразової

грошової допомоги в рівних частках на всіх отримувачів). Натомість передбачено, що якщо після призначення та виплати одноразової грошової допомоги в повному розмірі, за її отриманням звертаються інші особи, які мають на неї право, питання щодо перерозподілу суми такої допомоги між особами, які мають на неї право, вирішується за взаємною згодою осіб або в судовому порядку

8 жовтня 2024 року Верховний Суд у складі колегії суддів КАС розглянув касаційну скаргу ОСОБА_1 на рішення Запорізького окружного адміністративного суду від 1 лютого 2024 року та постанову Третього апеляційного адміністративного суду від 29 травня 2024 року у справі № 280/9248/23 за позовом ОСОБА_1 до комісії Міністерства оборони України з розгляду питань, пов'язаних із призначенням і виплатою одноразової грошової допомоги та компенсаційних сум, треті особи, які не заявляють самостійних вимог на предмет спору, на стороні відповідача: обласний територіальний центр комплектування та соціальної підтримки та ОСОБА_2 про визнання протиправними дій щодо непризначення позивачці - матері загиблого солдата, смерть якого настала під час виконання ним обов'язків військової служби, одноразової грошової допомоги в розмірі 15000000,00 грн.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Син позивачки, який проходив військову службу у військовій частині, загинув під час дії воєнного стану. Після смерті сина, позивачка звернулась за отриманням одноразової грошової допомоги в розмірі 15 000 000,00 грн, передбаченої постановою КМУ від 28 лютого 2022 року № 168. Рішенням відповідача, позивачці призначено одноразову грошову допомогу в розмірі частини 15000000,00 грн, в сумі 7 500 000,00 грн. Департамент соціального забезпечення Міноборони повідомив представника позивачки, що відповідно до витягу з наказу командира військової частини до кола осіб, які можуть звернутися за отриманням зазначеної допомоги, відноситься дружина загиблого - ОСОБА_2. Оскільки залишається невизначеним право на одержання одноразової грошової допомоги ОСОБА_2, відповідачем позивачці призначено таку допомогу частково. Перерозподіл позивачці частини коштів, що залишились нерозподіленим, можливий у разі нотаріально засвідченої відмови дружини, або через три роки з дня виникнення права на отримання одноразової грошової допомоги. Позивачка вказувала, що у ОСОБА_2 відсутнє право на отримання цієї одноразової грошової допомоги, оскільки вона не перебувала у шлюбі із її сином, відсутнє судове рішення про встановлення факту їх спільного проживання без укладення шлюбу, а тому виплата їй половини розміру одноразової грошової допомоги є протиправною, оскільки вона має право на отримання цієї одноразової грошової допомоги в повному обсязі.

Рішенням окружного адміністративного суду, залишеним без змін постановою апеляційного адміністративного суду, відмовлено у задоволенні позовних вимог. Суди попередніх інстанцій, виходили із відсутності факту порушення відповідачем при вирішенні питання про виплату позивачці одноразової грошової допомоги будь-яких вимог чинного законодавства, оскільки відповідач не відмовляв позивачці в отриманні решти суми одноразової грошової допомоги, а лише зазначив про можливість її отримання за певних умов (відмова особи (осіб), яка (які) може претендувати на її отримання, або не звернення за її отриманням у визначений законодавством термін.

Верховний Суд частково задовольнив касаційну скаргу, скасував рішення судів попередніх інстанцій та ухвалив нове рішення, яким частково задовольнив позовні вимоги.

ОЦІНКА СУДУ

Верховний Суд звернув увагу на те, що за своєю природою одноразова грошова допомога у разі загибелі (смерті) військовослужбовця має компенсаторний характер та спрямована на матеріальну підтримку, наскільки це можливо, всіх членів сім'ї (батьків, дітей, дружину) та утриманців загиблого військовослужбовця після втрати близької людини (годувальника).

Суд зазначив, що матеріали справи не містять доказів про реєстрацію шлюбу між загиблим військовослужбовцем та ОСОБА_2 (свідоцтва про шлюб), натомість остання у письмових поясненнях на касаційну скаргу позивачки зазначала, що на дату смерті військовослужбовця, вона перебувала з ним у цивільному шлюбі.

До підтвердження певного соціально-правового статусу, визначеного положеннями статті 16-1 Закону України від 20 грудня 1991 року № 2011-XII «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» та пунктом 2 постанови № 168, шляхом встановлення факту проживання ОСОБА_2 однією сім'єю без реєстрації шлюбу з військовослужбовцем, який загинув під час участі у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії російської федерації для можливості реалізації права у сфері соціального забезпечення (права на призначення та отримання одноразової грошової допомоги у рівних частках на всіх отримувачів) наявні правові підстави вважати, що позивачка як мати загиблого військовослужбовця є наразі єдиним отримувачем одноразової грошової допомоги в розмірі 15000000,00 грн, у зв'язку із чим вона має право на призначення та виплату її у повному обсязі, з урахуванням раніше виплаченої їй допомоги в розмірі 7500000,00 грн.

Верховний Суд наголосив на тому, що чинним законодавством не передбачено механізму резервування половини (частини) одноразової грошової

допомоги за особою із непідтвердженим соціально-правим статусом необхідним для можливості реалізації права у сфері соцзабезпечення (права на призначення та отримання одноразової грошової допомоги у рівних частках на всіх отримувачів), натомість передбачено, що якщо після призначення та виплати одноразової грошової допомоги у повному розмірі, за її отриманням звертаються інші особи, які мають на неї право, питання щодо перерозподілу суми такої допомоги між особами, які мають на неї право, вирішується за взаємною згодою осіб або в судовому порядку.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 8 жовтня 2024 року у справі № 280/9248/23 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/122163739>.

2.6. Про право дітей, потерпілих від Чорнобильської катастрофи, яким призначена пенсія у зв'язку із втратою годувальника, на отримання доплати до пенсії

Закон України від 28 лютого 1991 року № 796-XII «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» не встановлює будь-яких обмежень щодо нарахування доплати до пенсії за певним видом пенсії, яку отримує особа, оскільки визначальним у цьому випадку є місце проживання особи, яка звертається за призначенням підвищення до пенсії як непрацюючому пенсіонеру, та факт наявності в неї статусу пенсіонера. Закріплення ж у Законі № 796-XII положень, які передбачають право дітей, потерпілих від Чорнобильської катастрофи, на певні пільги та гарантії, не позбавляє таких дітей, які не працюють і проживають на території гарантованого добровільного відселення, права на отримання доплати до пенсії в разі наявності в них статусу пенсіонерів, зокрема внаслідок призначення та виплати пенсії у зв'язку із втратою годувальника

16 жовтня 2024 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу ОСОБА_1, яка діє в інтересах малолітніх дітей: ОСОБА_2, ОСОБА_3, на рішення Житомирського окружного адміністративного суду від 16 березня 2023 року та постанову Сьомого апеляційного адміністративного суду від 19 червня 2023 року у справі № 240/34069/22 за позовом ОСОБА_1, яка діє в інтересах малолітніх дітей: ОСОБА_2, ОСОБА_3, до ГУ Пенсійного фонду України в Житомирській області, про визнання протиправною відмови щодо ненарахування та невиплати її дітям підвищення до пенсії, які проживають на території радіоактивного забруднення.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Позивач звертаючись до суду вказала, що її малолітні діти є непрацюючими особами, мають статус осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської

катастрофи, й отримують пенсію по втраті годувальника у зв'язку із смертю їхнього батька - ОСОБА_4, проживають на території, віднесеній до зони гарантованого добровільного відселення, а тому мають право на нарахування та виплату підвищення (доплати) до пенсії, передбаченого статтею 39 Закону України від 28 лютого 1991 року № 796-XII «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» (далі – Закон № 796-XII). Після ухвалення Конституційним Судом України рішення від 17 липня 2018 року № 6-р/2018 відновлено дію статті 39 Закону № 796-XII, тому відповідач з 11 жовтня 2022 року (з моменту отримання пенсії у зв'язку із втратою годувальника) повинен був нарахувати та виплатити її малолітнім дітям підвищення (доплату) до пенсії, виходячи з розміру двох мінімальних заробітних плат, однак не здійснило таких дій, протиправно відмовивши у такій виплаті.

Рішенням окружного адміністративного суду, яке залишене без змін постановою апеляційного адміністративного суду, у задоволенні позову відмовлено. Суди попередніх інстанцій дійшли висновку, що малолітні діти не належать до категорії осіб, які підпадають під визначення «пенсіонери» та не перебувають на обліку у пенсійному органі; пенсія по втраті годувальника, яка виплачується на дітей, є державною підтримкою для дитини у зв'язку зі смертю одного із батьків, та у спірних правовідносинах не може слугувати підставою для віднесення дітей до категорії осіб, які мають право на отримання компенсації у вигляді підвищення до пенсії, передбаченого статтею 39 Закону № 796-XII; діти, які потерпіли від Чорнобильської катастрофи, мають право виключно на пільги, визначені Розділом V «Захист дітей, потерпілих від Чорнобильської катастрофи» даного Закону.

Верховний Суд частково задовольнив касаційну скаргу, скасував рішення судів попередніх інстанцій та ухвалив нове рішення – про часткове задоволення позовних вимог.

ОЦІНКА СУДУ

Закон № 796-XII не встановлює будь-яких обмежень щодо нарахування доплати до пенсії за певним видом пенсії, яку отримує особа, оскільки визначальним в даному випадку є місце проживання особи, яка звертається за призначенням підвищення до пенсії як непрацюючому пенсіонеру та факт наявності в неї статусу пенсіонера. Закріплення ж у Законі № 796-XII положень, які передбачають право дітей, потерпілих від Чорнобильської катастрофи, на певні пільги та гарантії, не позбавляє таких дітей, які не працюють і проживають на території гарантованого добровільного відселення, права на отримання доплати до пенсії у разі наявності в них статусу пенсіонерів, зокрема внаслідок призначення та виплати пенсії у зв'язку із втратою годувальника.

Судами попередніх інстанцій встановлено, відповідачем не спростовано та фактично підтверджено обставини справи отримання позивачкою пенсії, призначеної її малолітнім дітям у зв'язку із втратою годувальника - внаслідок смерті їхнього батька, тобто наявності у них статусу непрацюючих пенсіонерів в розумінні положень Закону № 1058-IV, а також факту проживання на території радіоактивного забруднення - в зоні гарантованого добровільного відселення.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 16 жовтня 2024 року у справі № 240/34069/22 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/122378586>.

3. СПРАВИ, РОЗГЛЯНУТІ СУДОВОЮ ПАЛАТОЮ З РОЗГЛЯДУ СПРАВ ЩОДО ВИБОРЧОГО ПРОЦЕСУ ТА РЕФЕРЕНДУМУ, А ТАКОЖ ЗАХИСТУ ПОЛІТИЧНИХ ПРАВ ГРОМАДЯН

3.1. Про відсутність підстав надання відстрочки від призову на військову службу під час мобілізації вітчиму, який виховує дитину з інвалідністю

Новий чоловік, перебуваючи у шлюбі з матір'ю дитини, має право на участь у вихованні її неповнолітньої дитини (за умови проживання однією сім'єю). При цьому обов'язок щодо виховання такої дитини відповідно до положень Сімейного кодексу України покладено, зокрема, на її батька. Та обставина, що між батьками неповнолітньої особи розірвано шлюб, не звільняє її рідного батька від виконання обов'язку з виховання своєї дитини та не зменшує обсяг його прав та обов'язків. Оскільки обов'язок з виховання дитини з інвалідністю приписами частини другої статті 157 Сімейного кодексу України покладено на її рідного батька, а вітчим реалізовує таке право на добровільних засадах, відсутні обґрунтовані підстави вважати, що на нього поширюється положення абзацу шостого частини першої статті 23 Закону України від 25 березня 1992 року № 2232-XII «Про військовий обов'язок і військову службу» щодо непризову на військову службу під час мобілізації військовозобов'язаних жінок та чоловіків, опікунів, піклувальників, прийомних батьків, батьків-вихователів, які виховують дитину з інвалідністю віком до 18 років

03 жовтня 2024 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу особи на рішення Дніпропетровського окружного адміністративного суду від 29 січня 2024 року та постанову Третього апеляційного адміністративного суду від 28 травня 2024 року у справі № 160/17962/23 за позовом особи до ІНФОРМАЦІЯ_1 про визнання протиправними дій та зобов'язання вчинити певні дії.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

З 20 липня 2016 року позивач перебуває у зареєстрованому шлюбі з жінкою, яка у свою чергу є матір'ю дитини з інвалідністю від іншого чоловіка. Спірні правовідносини виникли у зв'язку із оскарженням дій відповідача, що виразились у відмові в оформленні позивачу відстрочки від призову на військову службу під час мобілізації та ненаданні довідки про оформлення відстрочки від призову на військову службу під час мобілізації на підставі абзацу б частини першої статті 23 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» (далі - Закон № 2232-XII). Відповідач листом повідомив позивача про необхідність прибути до Центру особисто для проходження медичного огляду на встановлення ступеню придатності для проходження служби та вказав, що подані ним документи не являються підставою для надання йому відстрочки від призову на військову службу під час мобілізації посилаючись на положення статей 141, 157 Сімейного кодексу України.

Суди попередніх інстанцій у задоволенні позову відмовили. Суди вказали, що факт спільного проживання однією сім'єю не є безумовним свідченням того, що вітчим виховує дитину дружини (падчерку), зважаючи на наявність в останньої матері (опікуна) та батька. Крім того, розірвання шлюбу між батьками, проживання їх окремо від дитини не впливає на обсяг їхніх прав і не звільняє від обов'язків щодо дитини, як це визначено частиною 2 статті 141 Сімейного кодексу України.

Верховний Суд касаційну скаргу задовольнив частково, рішення судів попередніх інстанцій змінив в мотивувальній частині, не змінюючи при цьому результат розгляду справи.

ОЦІНКА СУДУ

Новий чоловік перебуваючи у шлюбі з матір'ю дитини, має право на участь у вихованні її неповнолітньої дитини (за умови проживання однією сім'єю). При цьому обов'язок щодо виховання такої дитини відповідно до положень Сімейного кодексу України покладено, зокрема, на її батька.

Та обставина, що між батьками неповнолітньої особи розірвано шлюб не звільняє її рідного батька від виконання обов'язку по вихованню своєї дитини та не зменшує обсяг його прав та обов'язків.

Оскільки обов'язок по вихованню дитини з інвалідністю, приписами частини другої статті 157 Сімейного кодексу України покладено на її рідного батька, а відповідно до частини першої статті 260 Сімейного кодексу України вітчим реалізовує таке право на добровільних засадах, відсутні обґрунтовані підстави вважати, що на нього, за обставин цієї справи, розповсюджуються положення абзацу б частини першої статті 23 Закону № 2232-XII.

Верховний Суд резюмував, що у спірних правовідносинах позивач, звертаючись до відповідача з вказаними заявами, не надав належних доказів наявності правових підстав застосування до нього абзацу б частини першої статті 23 Закону № 2232-XII.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 3 жовтня 2024 року у справі № 160/17962/23 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/122098050>.

3.2. Про порядок обчислення строку перебування особи на посаді ректора університету

Закріплений в абзаці третьому частини третьої статті 42 Закону України «Про вищу освіту» п'ятирічний строк – це єдиний установлений строк, на який обирається керівник закладу вищої освіти. Ключовим в абзаці другому частини першої статті 42 Закону № 1556-VII є поняття «два строки», яке визначає допустиму кількість строків перебування на посаді керівника закладу вищої освіти.

При цьому одним строком слід вважати п'ятирічний строк, який вираховується з моменту призначення працівника на посаду керівника закладу вищої освіти і виконання цим працівником повноважень упродовж п'яти років до завершення цього строку, визначеного в наказі про призначення на посаду

03 жовтня 2024 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Міністерства освіти і науки України на рішення Черкаського окружного адміністративного суду від 13 лютого 2023 року та Шостого апеляційного адміністративного суду від 19 квітня 2023 року у справі № 580/5882/22 за позовом особи до Міністерства освіти і науки України, про визнання протиправними дій і зобов'язання вчинити дії, визнання протиправним і скасування наказу.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Позовні вимоги обґрунтований тим, що позивачем подано до МОН України пакет необхідних документів, визначених пунктом 10 Методичних рекомендації щодо особливостей виборчої системи та порядку обрання керівника закладу вищої освіти, для участі в конкурсі на заміщення посади ректора Черкаського державного технологічного університету. 16 листопада 2022 року позивач отримав лист у якому вказано, що за результатами розгляду зазначених документів встановлено, що він був керівником Університету два строки, а отже, йому відмовлено в участі в конкурсі на зайняття посади. Позивач вказував, що ніколи не перебував на посаді ректора два строки (10 років). Тимчасове виконання обов'язків ректора не є призначенням на посаду за результатами конкурсу та укладанням з ним контракту на п'ять років, а тому «виконання обов'язків ректора», в розумінні положень Закону України «Про вищу освіту», не може розцінюватись як «обіймання посади ректора» двічі та строком по 5 років.

Суд першої інстанції позов задовольнив.

Апеляційний суд змінив рішення суду першої інстанції в мотивувальній частині, а в решті залишив без змін. Суд апеляційної інстанції вважав помилковими висновки суду першої інстанції про те, що норми частини першої статті 42 Закону України «Про вищу освіту» встановлюють обмеження щодо можливості бути керівником відповідного закладу вищої освіти за умови обіймання цієї посади більш ніж два строки підряд, оскільки відповідних застережень положення Закону України «Про вищу освіту» не містять.

Верховний Суд касаційну скаргу залишив без задоволення, рішення суду апеляційної інстанції – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Закріплений в абзаці третьому частини третьої статті 42 Закону №1556-VII п'ятирічний строк – це єдиний установлений строк, на який обирається керівник закладу вищої освіти.

Абзац другий частини першої статті 42 Закону №1556-VII встановлено, що конкретна особа (одна й та сама особа) може обіймати посаду керівника закладу вищої освіти і виконувати надані їй повноваження протягом певного періоду в часі, але не більше двох таких строків.

Про строк вказано і в абзаці тринадцятому частини третьої статті 42 Закону №1556-VII, який зобов'язує засновника закладу вищої освіти укласти з особою, яка перемогла на виборах керівника, «контракт строком на п'ять років». Звідси постає висновок, що «два строки» можливого перебування особи на посаді керівника закладу вищої освіти – це 10 років.

Одним строком слід уважати п'ятирічний строк, який вираховується з моменту призначення працівника на посаду керівника закладу вищої освіти і виконання цим працівником повноважень упродовж п'яти років до завершення цього строку, визначеного в наказі про призначення на посаду.

Як було встановлено судами попередніх інстанцій, строк перебування позивача на посаді керівника закладу вищої освіти за одним із укладених контрактів закінчився достроково через розірвання контракту роботодавцем на виконання рішення суду, тобто позивач замість п'яти років, на які його було обрано на посаду за конкурсом, фактично перебував на цій посаді менший строк.

Водночас Закон №1556-VII не врегульовує проблеми щодо вичерпного розуміння строку перебування на посаді керівника закладу вищої освіти у разі, якщо такий керівник двічі обирався на посаду, з ним двічі укладався контракт, але через дострокове розірвання контракту не з його вини, загальний строк фактичного перебування на посаді є меншим ніж 10 років.

З огляду на зазначене суди дійшли правильних висновків стосовно помилковості доводів МОН України в частині того, що оскільки позивача призначено на посаду ректора від 28 листопада 2016 року строком на п'ять років (по 28 листопада 2021 року та який позивач повністю не відпрацював), то це можна вважати як один строк на посаді ректора Черкаського державного технологічного університету.

Виконання позивачем обов'язків ректора без конкурсу, тобто без офіційного зайняття посади ректора, якому передують конкурсні процедури такого обрання на посаду, не може зараховуватися у строк його перебування на посаді ректора.

Виконувач обов'язків керівника закладу вищої освіти не прирівнюється до керівника цього закладу, який пов'язується з фактом обрання його на посаду та укладенням контракту строком на п'ять років не пізніше одного місяця з дня його обрання, та, відповідно, не ототожнюється з ним. Виконання обов'язків керівника

закладу вищої освіти не передбачає автоматичного набуття статусу керівника закладу вищої освіти.

Визначення в Законі №1556-VII п'ятирічного строку перебування на посаді керівника закладу вищої освіти – це юридична гарантія, відповідно до якої з особою, яка перемогла у конкурсі на посаду ректора, буде укладено контракт з роботодавцем на п'ять років і упродовж цього періоду вона зможе реалізувати свої професійні якості згідно з визначеними в контракті цільовими показниками діяльності закладу вищої освіти.

Закон №1556-VII не врегульовує питання виникнення спірних правовідносин у випадку якщо контракт було достроково розірвано з ініціативи роботодавця на підставі пункту 6 частини першої статті 40 КЗпП України у разі поновлення на роботі працівника, який виконував цю роботу раніше на підставі рішення суду. Така недосконалість закону фактично позбавляє позивача гарантованого конституційного права на працю протягом п'яти років на посаді ректора.

Звільнення особи з посади керівника закладу вищої освіти внаслідок поновлення на цій посаді попереднього керівника означає порушення строку, на який особа уклала контракт, без будь-яких підстав чи інших причин з її боку. Вважати такий перерваний строк перебування на посаді керівника закладу вищої освіти як один із двох можливих повних (п'ятирічних) строків означає відмову від загальноприйнятого тлумачення обмеження двох строків як 10 років. Це порушує право особи обіймати посаду керівника закладу вищої освіти протягом двох повних строків, що закріплено в Законі № 1556-VII, і в такий спосіб призводить до порушення принципу юридичної визначеності та легітимних очікувань як елементів принципу верховенства права (правовладдя), відповідно до якого громадянин може самостійно або за професійною допомогою передбачати наслідки своєї поведінки і бути впевненим, що його правове становище буде стабільним, а зобов'язання щодо нього будуть дотримані. На відміну від абсолютної більшості всіх інших підстав дострокового звільнення з посади, ця підстава не передбачає вчинення особою протиправного чи аморального вчинку і зумовлена лише поновленням права попереднього керівника в рамках спірних правовідносин шляхом виконання судового рішення.

Повне неврахування перерваного строку перебування особи на посаді матиме наслідком можливість сумарного перевищення максимального 10-річного строку перебування на посаді керівника закладу вищої освіти. Тому, визначальним для дотримання обмеження строків перебування на посаді керівника закладу вищої освіти є кількість років (строку), упродовж якого особа обіймала таку посаду, а не кількість разів укладення контракту з ним. Отже, одна і та сама особа згідно статті 42 Закону №1556-VII не може бути на посаді керівника закладу вищої освіти більше 10 років.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 3 жовтня 2024 року у справі № 580/5882/22 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/122163872>.

3.3. Про незалежність права військовослужбовця на нарахування та виплату додаткової винагороди від виконання військовою частиною формальних процедур реалізації такого права

Порушення порядку передання документів, рапортів та іншої інформації між військовими частинами щодо безпосередньої участі військовослужбовця в забезпеченні бойових дій із забезпечення заходів з національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії не свідчить про відсутність у нього права на таку винагороду

10 жовтня 2024 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу на рішення Вінницького окружного адміністративного суду від 27 грудня 2023 року та Сьомого апеляційного адміністративного суду від 19 лютого 2024 року у справі № 120/14606/23 за позовом особи до Військової частини Державної прикордонної служби України, про визнання протиправною бездіяльності та зобов'язання вчинити дії.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Позов обґрунтований тим, що позивач з квітня 2022 року як військовослужбовець відправлений у службове відрядження до Військової частини та відповідно до довідки від 05 серпня 2022 року № 1598 приймав безпосередню участь у бойових діях або забезпеченні заходів з національної безпеки і оборони, відсічі і стримуванні збройної агресії на території Чернігівської та Сумської областей з 07 квітня по 25 червня 2022 року. Однак додаткова винагорода відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2022 року № 168 «Питання деяких виплат військовослужбовцям, особам рядового і начальницького складу, поліцейським та їх сім'ям під час дії воєнного стану» (далі - Постанова № 168) була нарахована та сплачена не в повному обсязі. Відповідач вказував на те, що за період перебування позивача у службовому відрядженні у Військовій частині, остання мала б щомісячно до 5 числа про безпосередню участь військовослужбовця у бойових діях або заходах за попередній місяць, проте жодних листів, до яких додатком був би список із підтвердженням безпосередньої участі позивача у бойових діях або заходах за квітень-червень 2022 року на адресу Військової частини не надходило. Враховуючи, що участь позивача у бойових діях або заходах в повній мірі не підтверджена у визначеному порядку, правових підстав для здійснення нарахування та виплати додаткової винагороди у збільшеному розмірі за період спірних правовідносин.

Суди попередніх інстанцій позов задовольнили. Суди мотивували свої рішення тим, що позивач дотримався усіх умов для виплати йому додаткової винагороди, а тому відповідач не може посилається як на підставу незгоди із позовом на невиконання військовою частиною формальних процедур реалізації права, адже в іншому випадку на позивача буде покладено тягар негативних наслідків за недотримання однією

із військових частин встановленого порядку, чим порушуватиметься суть права позивача на отримання належного йому грошового забезпечення у повному обсязі.

Верховний Суд касаційну скаргу залишив без задоволення, рішення суду апеляційної інстанції – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Встановлена Постановою № 168 додаткова винагорода в розмірі 30 000 гривень на місяць є складовою грошового забезпечення військовослужбовців Державної прикордонної служби, що виплачується їм на період дії воєнного стану та підлягає збільшенню до 100 000 гривень в розрахунку на місяць пропорційно часу їх безпосередньої участі у бойових діях або забезпеченні здійснення заходів з національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії під час перебування безпосередньо в районах у період здійснення зазначених заходів.

Водночас реалізація зазначених приписів Постанови №168 вимагала визначення порядку й умов виплати додаткової винагороди, враховуючи, що Інструкція про порядок виплати грошового забезпечення військовослужбовцям Державної прикордонної служби України, затверджена наказом Міністерства внутрішніх справ України від 25 червня 2018 року № 558, не врегульовувала цих питань.

Наказом №164-АГ було встановлено, якими саме документами має підтверджуватися безпосередня участь військовослужбовців у бойових діях або заходах.

Судами встановлено, що позивачу була видана довідка на підставі одного із підтверджуючих документів (бойового розпорядження), передбачених пунктом 3 наказу № 164-АГ, якою підтверджується безпосередня участь у бойових діях або забезпеченні захисту національної безпеки і оборони, відсічі і стримуванні збройної агресії на території Чернігівської та Сумської областей.

Підтвердженням безпосередньої участі відряджених військовослужбовців у бойових діях або заходах може бути довідка командира військової частини (установи), до якої відряджений військовослужбовець. За зміст таких довідок відповідальність несе уповноважений командир (начальник), який її видав.

Суди попередніх інстанцій обґрунтовано відхилили доводи відповідача про те, що підставою для нарахування додаткової винагороди є виключно списки за формою згідно додатку 2 до Наказу № 164-АГ, які мали направлятись військовою частиною, у відрядженні якої перебував позивач. Надіслання цих списків є елементом процедури виплати додаткової винагороди, тоді як право позивача на отримання спірних сум підтверджується належною довідкою.

Порушення порядку передання документів, рапортів та іншої інформації між військовими частинами щодо безпосередньої участі військовослужбовця у забезпеченні бойових дій по забезпеченню заходів з національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії, не свідчить про відсутність у нього права на таку винагороду.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 10 жовтня 2024 року у справі № 120/14606/23 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/122226832>.

4. ПРОЦЕСУАЛЬНІ ПИТАННЯ

4.1. Про підсудність спору стосовно оскарження дій ТЦК та СП щодо виготовлення і вручення повістки

Обставини незгоди особи з діями щодо вручення повістки, а також незгода з відповідними наслідками, пов'язаними з відмовою від отримання повістки й неявкою до ТЦК та СП, не можуть бути предметом розгляду та оцінки в порядку адміністративного судочинства. Самі ж дії ТЦК та СП щодо виготовлення і вручення повістки, яка складена цим органом на виконання законодавства з питань військового обов'язку, не свідчать про факт порушення суб'єктом владних повноважень прав, свобод або інтересів позивача

23 жовтня 2024 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу на ухвалу Львівського окружного адміністративного суду від 12 лютого 2024 року та постанову Восьмого апеляційного адміністративного суду від 21 травня 2024 року у справі № 380/2838/24 за позовом особи до ІНФОРМАЦІЯ_1 в особі відділу ІНФОРМАЦІЯ_1, про визнання протиправними дій щодо виготовлення та вручення повістки

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Позивач звернувся до суду у якому просив визнати протиправними дії відповідача щодо виготовлення та вручення повістки (без дати і номера), якою т.в.о. начальника майор ОСОБА_2 пропонує позивачу прибути 29 січня 2023 року за адресою: АДРЕСА_1.

Львівський окружний адміністративний суд ухвалою відмовив у відкритті провадження у справі на підставі пункту 1 частини першої статті 170 Кодексу адміністративного судочинства України. Суд першої інстанції, постановляючи ухвалу про відмову у відкритті провадження у справі виходив з тих підстав, що цей спір не віднесений до юрисдикції жодного суду, оскільки не може розглядатися за правилами будь-якого судочинства.

Суд апеляційної інстанції залишив без змін ухвалу суду першої інстанції.

Верховний Суд касаційну скаргу залишив без задоволення, рішення судів попередніх інстанцій – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

У цій справі особа оскаржувала дії відповідача, що полягали у виготовленні та врученні йому повістки на прибуття на обумовлену дату до ТЦК. Виготовлення відповідачем повістки на прибуття особи до ТЦК, яку позивач уважав сфальшованою, не є рішенням чи дією суб'єкта владних повноважень у розумінні КАС України. Повістка не може бути оскаржена в будь-якому суді, тому що цей документ є лише засобом

оповіщення особи про необхідність виконати військовий обов'язок відповідно до закону.

При цьому обов'язок військовозобов'язаної особи з'явиться за викликом до відповідного ТЦК установлений не повісткою, а Законом України від 25 березня 1992 року №2232-XII «Про військовий обов'язок і військову службу».

Водночас обставини незгоди позивача із діями відповідача щодо вручення йому вказаної повістки, зазначені у позовній заяві, а також незгода позивача із відповідними наслідками, пов'язаними з його відмовою від отримання повістки і неявкою 29 січня 2023 року до ТЦК, не можуть бути предметом розгляду та оцінки в порядку адміністративного судочинства.

Дії відповідача щодо виготовлення та вручення позивачу повістки, яка складена на виконання законодавства з питань військового обов'язку, не свідчать про факт порушення суб'єктом владних повноважень прав, свобод або інтересів позивача. При цьому доводи щодо порушення відповідачем процедури вручення повістки та передчасного/необґрунтованого обвинувачення у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого статтею 336 КК України, про що, зокрема, указує особа, можуть бути предметом перевірки судом у межах відповідного кримінального провадження.

Верховний Суд погодився з позицією судів першої та апеляційної інстанцій про те, що заявлений особою позов не належить розглядати за правилами адміністративного судочинства, що є підставою для відмови у відкритті провадження в адміністративній справі на підставі пункту 1 частини першої статті 170 КАС України. Суд першої інстанції правильно роз'яснив позивачу, що, з огляду на предмет цього позову, він не віднесений до юрисдикції жодного суду, оскільки не може розглядатися за правилами будь-якого судочинства.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 23 жовтня 2024 року у справі № 380/2838/24 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/122522303>.

Огляд судової практики Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду (актуальна практика). Рішення, внесені до ЄДРСР, за жовтень 2024 року / Упоряд.: управління аналітичної та правової роботи Касаційного адміністративного суду департаменту аналітичної та правової роботи Апарату Верховного Суду; управління забезпечення роботи судової палати з розгляду справ щодо податків, зборів та інших обов'язкових платежів секретаріату Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду. Київ, 2024. – 32 с.

Застереження: видання містить короткий огляд деяких судових рішень. У кожному з них викладено лише основний висновок щодо правового питання, яке виникло у справі. Для правильного розуміння висловленої в судовому рішенні правової позиції необхідно ознайомитися з його повним текстом, розміщеним у Єдиному державному реєстрі судових рішень.

Стежте за нами онлайн

 fb.com/supremecourt.ua

 t.me/supremecourtua

 [@supremecourt_ua](https://www.instagram.com/supremecourt_ua)

 so.supreme.court.gov.ua